SPISY ADOLFA HEYDUKA

XXXVIII.

DUDÁK

SPISY

ADOLFA HEYDUKA

XXXVIII.

DUDÁK.

NÁKLADEM J. OTTY V PRAZE

1904.

ADOLF HEYDUK:

DUDÁK.

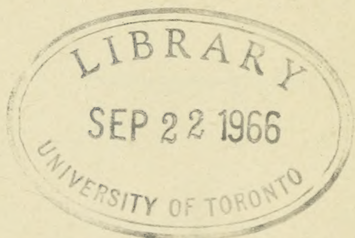
NÁRODNÍ POVĚST Z DOMAŽLICKA.

DRUHÉ DOPLNĚNÉ VYDÁNÍ.

NÁKLADEM J. OTTY V PRAZE.

1904.

Tiskem »Unie« v Praze.

DUDÁK.

I.

VSTUP.

Český dudák dávných časů
kouzelník byl pravý,
kde se zjevil a kde dudal,
všem popletl hlavy.

Český dudák kudy chodil,
kde nadul své dudy,
kvetla radost, kvetlo štěstí,
kvetlo všecko všudy!

Český dudák kde se zjevil,
kde dudal jen málo,
všecko rázem výskalo si,
radostně se smálo.

Český dudák, kde kdy stanul
a dal dudám zněti,
všecko k němu sbíhalo se,
jonáci i kmeti.

Všecko všudy sbíhalo se
s každé vůkol strany,
staré babky, mladé ženy,
mládenci i panny.

Všecko všudy sbíhalo se
pozbývajíc dechu,
jenom aby uslyšeli
zvuky jeho měchů.

Všecko všudy sbíhalo se,
v srdci žár i v lebce,
ba i děti tleskaly si
v smíchu na kolébce.

Ba i děti výskaly si
s myslí v radost vzňatou,
hošci s mámou skákat chtěli
a děvčátka s tátou.

Český dudák uměl dudat
švarných písní kopu,
radostí se v krčmě každý
v skoku chytal stropu.

Skákal, div že nevyletěl
povalovým stropem,
v žních-li bylo, rejdil třeba
snop s povřísel snopem.

Podávky i dlouhé hrábě
vesele se chytly
a nesly se po strništi,
že se jen tak kmitly.

Český dudák dávné doby
kam pak zašel asi?
Už takové po dědinách
nejsou hodokvasy!

Už takové nejsou chvíle
jako starých časů,
už nemají české kraje
takou švarnou chasu.

Už nemají české kraje
tolik nebes vláhy,
aby kvetly růžičkami
jejich domků práhy.

Aby kvetly růžičkami
radosti a štěstí,
o dudácích čarodějných
nikde ani zvěsti.

O dudácích čarodějích,
o veselí době:
všecko jako v těžkém spánku,
všecko jako v hrobě.

Vše jak mátohy se plouží,
plno vrásek v tváři,
děti jako kmeti mluví
v slaboduchém stáří.

Starší jako malomocni
uboze si vedou,
nad života proměnami
hlavou vrtí šedou.

Vše se mění v neprospěchu,
vše se vůkol hatí,
nikdo neví, jak tu bídu
z kraje vydudati.

Ten, který to uměl kdysi,
prchl, když ho jali,
naposled jim nevděčníkům
dudy zadudaly.

Naposled: pak zašel navždy,
Bůh ví zdá se vrátí,
jak se stalo, poslyšte mne,
nežli den se zkrátí.

Jeho noty při muzikách
posud tu tam znějí,
nuže povím, co jsem slyšel
o tom čaroději.

II.

POVĚST.

Za minulých bylo časů —
pravda je však přeci —
teď se ovšem tak podivné
nemohou stát věci.

Tenkráte, když zuboženi
lidé na vsi stáli,
dudáci jim horké slzy
v písně čarovali.

Byl-li dudák dovednější,
tak to uměl v notě,
že kdo slyšel, — vesel skákal
třeba při robotě.

Však ten dudák od Domažlic
znám byl blíž i v dáli,
před tím páni ustavičně
třásli se a báli.

Vždyť sotva že dudy nadul,
šelma ta, jen zmála,
hned kde byla stará babka,
skokem tancovala.

To se pánům nelíbilo,
drábům piva skytli,
by dudáka ubožáka
při potulce chytli.

Chytili ho, dudy vzali,
hlučno bylo všudy,
a dudáček zasteskl si:
„Ach, kde jsou mé dudy!"

Věznili ho. Řekli páni:
„Více nezahude,
od Domažlic čarodějník
zítra viset bude!“

„Eh, co zítra, ještě dneska
pošleme ho k ďasu,
dříve nežli očaruje
posud hodnou chasu!

No, však my mu posvítíme!“ —
Již se čekan staví,
k popravě se shromažďují
lidu pestré davy. —

Pán se kloní: hrabě velí:
„Vyveďte ho z chladu,
pověste ho na sluníčko
ještě při západu!“

Vyvedli ho k šibenici;
po žebříku kráčí,
kolem sloupu starý městys
s mladou vsí se tlačí.

V předu kráčí suchý hrabě
s kyprou svojí paní,
v zadu lokaj holobrádek
plný premování.

Justiciár s vrchním v pravo,
vážný farář vedle —
dudák k pánům: „Vyslyšte mne!“
Páni zas: „Mluv medle!“

„Málo, páni, žádám věru!
Mám-li umřít, tedy
popřejte mně na mé dudy
zahrát naposledy!

Nechať s nimi pohovořím,
stisknu je svou paží,
ať mne jak dřív v celém žití
naposledy blaží."

Zasmál se pan hrabě, kývl —
zasmáli se páni,
dali dudy; dal se dudák
v dud svých nadýmání.

Sotva nadul, spustil ruče...
Co — co se to děje?
kolem každá tvář se jasní,
usmívá se, směje.

Prs se vlní, hlava kloní,
podpatek se zvedá,
levice se vzhůru šine,
pravá boky hledá.

Jak na drátkách pestré loutky
všecko se to třese,
až pojednou v chumelici
do kola se nese.

Vždyť co každý nejradš slýchal,
znova z dud těch slyší,
chromý berly odhazuje,
trpaslík se výší.

Všecky tance, všecky směsky
z dud pojednou víří,
nohy dříve olověné
v ráz jsou jako pýří.

A co každý nejradš tančil,
šťasten tančí znova,
každý má k těm čarným zvukům
jiný skok i slova.

Hrabě s ženou poklasného
v *Povříslo* se váže,
a hraběnce do *Válečku*
lokaj dal své páže.

Pyšný vrchní s podruhyní
v *Sedláku* si tyká,
mlynář s ženou pekařovou
tančí *Kominíka*.

K *Marcelínu* vede správce
polesného tetu,
s farářem se direktorka
kloní v *Minuettu*.

Pojezdný vzal nádvornici —
po krk v *Ovsu* váznou,
a s mlékařkou mydlář tančí
svoji *Kolomaznou*.

Mladý hrabě *Myšku* honí
s pana otce kojnou
a s uhlířkou zasmušilý
pytlák tančí *Zbojnou.*

Květinářka s panpáterem
tančí v skočném chvatu,
nedbá, vínek pocuchá-li
sobě při *Salátu.*

Porybný vždy vybíravý,
v botech plno vláhy,
tučnou paní obročňovou
na těžké vzal *Váhy.*

Lesník ženu porybného
okem k *Lišce* láká,
kolář vrtí *Rejdovačku,*
hrnčíř *Rejdováka.*

S rychtářkou se kancelářský
k *Směsku* nese vírem,
zvolna tlustá důchodňová
k *Slípce* s mušketýrem.

Sládku v loktech sladomelka
tkví jak v pivě moucha,
skáčí *Ječmen;* sedlák panskou
nutí do *Kucmoucha.*

Malíř s krámskou při *Šoupáku*
zbarvili se v líci,
na *Slamník* zve dotíravě
sedlák čalounici.

Punčochář bok bavlnářky
při *Manžestru* hladí,
na *Tyrola* shrblý krosnař
krajkářku jít vnadí.

Podučitel farskou slečnu
jako pýří vznáší,
v *Šátečku* dřív poklekali
a teď v *Otčenáši*.

Kupcův synek s rudou růží
v kabátové dírce
směle dcerku kantorovu
objal při *Špacírce*.

Kuchtík s ženou topičovou
Kalamajku skáče,
panský bednář *Obkročáka*
s ženou pomahače.

Řezník služku zedníkovu
volá na *Veverku*,
na *Dupáka* panský posel
obročního dcerku.

Kremár s ženou vodákovou
Klatováka točí,
a *Vrtáka* s učitelkou
sirotčího kočí.

K husypasce volař běží,
co si asi počnou?
Sousedskou chce volař točit,
husypaska *Skočnou.*

Řezáč z kolny udiveně
hledě skrze planky,
od dojení dojku z chléva
vnutil do *Řezanky.*

Hlídač s ženou hospodáře
poskakují *Straku,*
hajný ženu drvoštěpa
stíhá při *Strašáku.*

Švec krejčího napodobí
s rukama jak dřevce,
krejčí, jak když dratev smolí.
zhurta prtá *Ševce.*

Shrblý holič s paní starou
sem tam *Břitvu* brousí,
Prášek v *Kole* s kominicí
z kapes mouku trousí.

Mladá žena pytlákova
se smolařem z lesa
při *Laňce* kol okem střílí,
umdlévá a klesá.

Při *Kohoutku* se sklepnicí
student do zdi vráží,
ve *Vážkách* se suchý kramář
s uzenářkou váží.

Nůžky tančí s plátenicí
tkadlec souchotivý,
s harfenicí *Furiantem*
strunař dělá divy.

V *Litoměřskou* táhne chmelař
Němec podle zvyku
Češku k Žatci, ta však tančí
směrem k Rakovníku.

Kolář s ženou hrnčířovou
Kuželičku točí,
mnich s jeptiškou při *Šoupáku*
zaklopili oči.

Při *Hulánu* guvernantka
drábu v náruč padla,
a s pojezdnou kovář ruče
dal se do *Ruchadla*.

Zedník s ženou štětkářovou
jako v panských stanech,
kolo smejčí a zpívá si:
„Takhle v Rokycanech.“

Služku z fary židák starý
do *Kaplana* láká
a kuchařku vážný farář
nutí na *Židáka.*

S punčochářkou stávkář zpátky
Motovidlo motá,
ševcovi se při *Maděře*
s panskou trhá bota.

Mladý ovčák myslivcovou
při *Otavě* zdvihá,
a podstarší s postřihačkou
Bavoráka střihá.

Šafář ženu poklasného
v skočné *Hrábě* láká,
kartáčník se s mušketýrkou
dali do *Zouváka*.

Na *Husičku* mládek ruče
chytl mladou šičku,
a vysmahlou perníkářku
nožíř na *Vidličku*.

Štětkář v *Košti* s pometlářkou
všecky kouty mýtí,
na smolařku voskář nosem
v *Kozáku* si svítí.

Vizte, z hlavy kostelníka
růžky rostou kozí
a voskařce při *Kocouru*
kusem svíčky hrozí.

V *Cvrčku* kamnář ušpiněný
zámeckou vzal myčku
a zahradník s hokynářkou
hopká *Cibuličku.*

Rokycanskou rozvážnější,
Kalup zbrklé páry,
Kukavici výrostkové,
služky *Šaryvary.*

I ty děti pídilidi,
divu jsouce svědkem,
ruku v ruce za výskání
krouží *Babu* s *Dědkem.*

Kat se také nerozmýšlí
s žebříku je v skoku,
při *Stoličce* provaznici
přitahuje k boku.

Všecko hlavou takt si kývá,
nebo prsty lupá,
truhlář jen že půdu hladí,
bednář nohou dupá.

Felčar, mrzout zamyšlený,
zpívá si a výská
a babičce hrobařově
prázdné boky stiská.

Pojezdný se v kyčlích klátí,
švec jako by prtal,
vodák jak by podpatkama
vodní troubu vrtal.

Mladý družba bere k tanci
vážnou starosvatku,
starosvat se čile s družkou
točí na podpatku.

Zedník jak by fajfku bafčil,
mlatec jak když mlátí,
kočí jak by mladé koně
držel na oprati.

Invalida kelkou tluče
vous si kroutě krátký,
provazník dva kroky k předu
a čtyři hned zpátky.

Lesník jak by poskakoval
po pařezích smrků,
písař jak by zůstalo mu
pravítko stát v krku.

Tkadlec jak když člunkem hází,
kovář jak když tepá,
a ten kantor farářovi
hůlkou na pleš klepá.

Dědkovi se záda přímí,
babce nohy hrají,
bílé sukně žen a vdovic
skokem vzhůru vlají.

V kolenou se chromý rovná,
němý sobě výská,
hluchý rukou takt si tleská,
slepý okem blýská.

Čím statečněj dudák dudá,
tím jsou větší chvaty,
všecko zpívá: „Dudej, dudej,
dudáčku náš zlatý.

Dudej, dudej, cupy, dupy,
dej nám Pán Bůh zdraví!“
A napořád svou že tančí,
myslí různé hlavy.

Dudák dudá, dolů stoupá,
sám se při tom točí
a zpovolna v jinou stranu
s popraviště bočí.

Žádný nedbal, jen když slyšel,
že dudáček hraje, —
šťastně klubkem propletl se
v jiné světa kraje.

V jiných krajích dozajista
lepší mu byl osud,
ale ti kol šibenice
tancují prý posud.

NAKLADATELSTVÍ

J. OTTO

V PRAZE